

SOME TOPICAL ISSUES OF RISK MANAGEMENT IN GEORGIA IN THE TOURISM INDUSTRY

Copyright © 2022 The Author/s
Peer review method: Double-Blind
Accepted: March 14, 2022
Published: April 04, 2022
Original scientific article
DOI: <https://www.doi.org/10.52340/tne.2022.17.1.03>

David Vekua

Associate Professor of Guram Tavartkiladze
Tbilisi Teaching University,
Doctor of Economics,

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-3933-7746>
E - mail: David.vekua@yahoo.com

Archil Tsertsvadze

Professor of Georgian
Technical University,
Doctor of Economics,

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-4588-640X>
E - mail: atsertsvadze@yahoo.com

ABSTRACT

The essay discusses some current issues of risk management in the Georgian tourism industry. There are proposals which presented to improve the risk management process in this very important sector of the Georgian economy, will help to improve the safe environment and increase investment opportunities.

The paper analyzes the immanent nature of risks in the sector; internal and external risk factors. The main causes of financial risks are studied, namely: lack of working capital and credit, incorrect investment policy, inflation, increased financial liabilities, declining profitability, seasonality of tourism facilities, unqualified staff, the risk of selecting tour operators and others.

There are the statistical indicators of the type of travel insurance of Georgian insurance companies for the last three years which are analyzed, namely: number of policies issued, insurance premiums attracted, reinsurance premiums, reimbursed losses and the share of travel insurance in the structure of the insurance market.

Risk insurance is considered as an effective risk management tool in the Georgian tourism industry.

There is proposed some suggestions for minimizing losses and reducing or neutralizing the probability of risk, namely: diversification of investments, cost limitation, efficient turnover of working capital, attraction of venture capital, etc.

Keywords: *Tourism, Risk management, Insurance, Insurance premium, Loss minimization, Venture capital, Insurance market.*

რისკების მართვის ზოგიერთი აქტუალური საკითხი საქართველოს ტურიზმის ინდუსტრიაში

დავით ვეკუა,

გურამ თავართქილაძის სახელობის თბილისის სასწავლო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი, ეკონომიკის დოქტორი
ელ.ფოსტა: David.vekua@yahoo.com

არჩილ ცერცვაძე,

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, ეკონომიკის დოქტორი,
ელ.ფოსტა: atsertsvadze@yahoo.com

აბსტრაქტი

ნაშრომში განხილულია საქართველოს ტურიზმის ინდუსტრიაში არსებული რისკების მართვის ზოგიერთი აქტუალური საკითხი. წარმოდგენილია წინადადებები, რომელიც სრულყოფს საქართველოს ეკონომიკის ამ მეტად მნიშვნელოვან დარგში რისკების მართვის პროცესს, ხელს შეუწყობს უსაფრთხო გარემოს გაუმჯობესებას და საინვესტიციო შესაძლებლობების ამაღლებას.

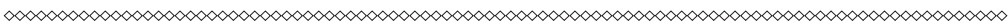
ნაშრომში გაანალიზებულია დარგში არსებული რისკების იმანენტური ბუნება, რისკების შიდა და გარე ფაქტორები. შესწავლილია ფინანსური რისკების წარმოშობის ძირითადი მიზეზები, კერძოდ: საბრუნავი და საკრედიტო საშუალებების უკმარისობა, არასწორი საინვესტიციო პოლიტიკა, ინფლაცია, გაზრდილი ფინანსური ვალდებულებები, მომგებიანობის შემცირება, ტურისტული ობიექტების საქმიანობის სეზონურობა, პერსონალის არაკვალიფიციურობა, ტუროპერატორების შერჩევის რისკი და სხვა.

გაანალიზებულია საქართველოს სადაზღვევო კომპანიების სამოგზაურო დაზღვევის სახეობის ბოლო სამი წლის სტატისტიკური მაჩვენებლები, კერძოდ: გაფორმებული პოლისების რაოდენობა, მოზიდული სადაზღვევო პრემიები, ანაზღაურებული ზარალები და სადაზღვევო ბაზრის სტრუქტურაში სამოგზაურო დაზღვევის წილი.

საქართველოს ტურიზმის ინდუსტრიაში რისკების მართვის ეფექტურ ინსტრუმენტად განხილულია რისკების დაზღვევა.

შემოთავაზებულია, ზარალების მინიმიზაციის და რისკის დადგომის ალბათობის შემცირების ან ნეიტრალიზაციის ზოგიერთი წინადადება, კერძოდ: ინვესტიციების დივერსიფიკაცია, ხარჯების ლიმიტირება, საბრუნავი საშუალებების ეფექტური წრებრუნვა, ვენჩურული კაპიტალის მოზიდვა და სხვა.

საკვანძო სიტყვები: ტურიზმი, რისკების მენეჯმენტი, დაზღვევა, სადაზღვევო პრემია, ზარალების მინიმიზაცია, ვენჩურული კაპიტალი, სადაზღვევო ბაზარი.

შესავალი

XXI - ე საუკუნის დასაწყისიდან, დღემდე ტურიზმი მსოფლიოში ერთ - ერთი ყველაზე ინტენსიურად და სწრაფად განვითარებადი ბიზნესი გახდა. ეს მნიშვნელოვნად განპირობებულია იმით, რომ მსოფლიოში უმეტესწილად ხანგრძლივი პერიოდით დაისადგურა მშვიდობამ, გლობალიზაციის შედეგად, ქვეყნებს შორის გაღრმავდა კონტაქტები, ტექნიკური და ტექნოლოგიური სრულყოფის შედეგად გაიზარდა ტურისტული მომსახურების დონე. ტურიზმის სფეროში თანამედროვე მარკეტინგული მეთოდების წარმატებით განხორციელების შედეგად უზრუნველყოფილი იქნა ახალი სამუშაო ადგილების შექმნა და ფინანსური სტაბილურობა.

თუმცა დღეს მსოფლიოში მიმდინარე კატაკლიზმების ფონზე ცვლილებები ტურიზმის ინდუსტრიაშიც აჭირდება, ვინაიდან ახალმა გამოწვევებმა (კორონავირუსის ეპიდემიამ, ომმა უკრაინაში და სხვა) გამოკვეთა ტურიზმის ინდუსტრიისთვის დამახასიათებელი უაღრესად სენსიტიური რისკები,

რომელთა მინიმიზაციას და ნეიტრალიზაციას ახალი მიდგომები და ადაპტირებული მენეჯმენტი ჭირდება.

მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმის დამაარსებლის და დირექტორის, კლაუს შვაბის აზრით: „დღეს მენარმეობის არსებული ალქმა უნდა შეიცვალოს, თანამედროვე მომხმარებლებს არა მხოლოდ მეტი საქონლის და მომსახურების ნაკლებ ფასში მიღება სურთ, არამედ ელიან ბიზნესის მხრიდან მეტ სოციალურ პასუხისმგებლობას. გადატვირთვამ ხმის უფლება ყველას უნდა მისცეს, ვინც დღეს უკანა რიგებშია. დღეს არსებული სისტემის საყრდენების ნაწილი უნდა შეიცვალოს, ნაწილი - შესწორდეს. სწორედ ესაა საჭირო საყოველთაო პროგრესისთვის.“ [9]

ტურიზმის ინდუსტრიაში რისკების მართვა არის სამეურნეო საქმიანობის განუყოფელი ნაწილი, რომელიც უზრუნველყოფს ტურისტებისათვის, ტურისტული სანარმოებისათვის, სატრანსპორტო საშუალებებისათვის და ტურისტული ინფრასტრუქტურისათვის.

THE NEW ECONOMIST / ახალი ეკონომისტი

რუქტურის სხვა ობიექტებისათვის უსაფრთხო საქმიანობისა და მოგზაურობისათვის საჭირო გარემოს.

რისკები ტურიზმში განპირობებულია იმით, რომ თანამედროვე სამყაროში პოლიტიკური და ბუნებრივი რისკების სპექტრი მნიშვნელოვნად იზრდება, ხოლო ტურისტულ კომპანიებს, რომლებიც ახორციელებენ ტურისტულ მომსახურებას არ აქვთ ქმედითი ბერკეტები მათი მინიმიზაციისა და ნეიტრალიზაციისათვის.

ძირითადი ნაწილი

ტურისტულ ინდუსტრიაში რისკები მრავალფეროვანი და სპეციფიურია. რისკებს ექვევდება რეგორც ტურისტული სერვისის მომხმარებლები (ტურისტები), ასევე ტურისტული სერვისის მიმწოდებლები (ტურისტული კომპანიები). თუ ტურისტებისთვის რისკები შეიძლება უკავშირდებოდეს გადაადგილებას, კვებას, ჯამრთელობას, ქონებრივ ურთიერთობებს და სხვა, ტურისტული კომპანიებისათვის რისკები ძირითადად ფინანსური ხასიათისაა.

ტურიზმში რისკები, მათი იმანენტური ბუნებიდან გამომდინარე შეიძლება დაჯგუფდეს შიდა და გარე ფაქტორების გათვალისწინებით. შიდა ფაქტორები ძირითადად უკავშირდება მენეჯმენტში დაშვებულ შეცდომებს, გათვლების უზუსტობებს და გადაჭარბებულ მოლოდინებს, ხოლო საგარეო ფაქტორები ძირითადად ფორს - მაჟორული ხასიათისაა და უკავშირდება ბუნებრივ ან ექსტრემალურ სიტუაციებს.

პოლიტიკური რისკების მართვა ტურიზმში ხანგრძლივი და გამჭირვალე პროცესია. ვინაიდან ისინი სპონტანურად არ წარმოიქმნებიან და გრძელვადიან პერსპექტივაში შეიძლება მათი პროგნოზირება. ასე მაგალითად პოლიტიკური რისკები შედარებით დაბალია ევროკავშირის ქვეყნებში ვინაიდან აქ სპონტანური გადაწყვეტილებები იშვიათად მიიღება. [5]

მსოფლიოს ეკონომიკისა და ტურიზმის საბჭოს (WTTC) 2018 წლის ანგარიშის მიხედვით, რომელიც უკვე 25 წელია მსოფლიოს 185 ქვეყნის ეკონომიკაზე ტურიზმის გავლენას სხვადასხვა ინდიკატორების მიხედვით აფასებს, საქართველოს მშპ - ში ტურიზმის პირდაპირი კონტრიბუცია 9,3 პროცენტი იყო. ამავე ორგანიზაციის პროგნოზის მიხედვით მოსალოდნელია, რომ აღნიშნული მაჩვენებელი 2028 წლისთვის 10,5 პროცენტამდე გაიზარდოს. იმავე ანგარიშის მიხედვით 145 ქვეყანაში მშპ - ში ტურიზმის წილის მიხედვით საქართველო

91 - ე ადგილს იკავებს. რაც შეეხება რეგიონის სხვა ქვეყნებს, თურქეთში ტურიზმისა და მოგზაურობის მთლიანი კონტრიბუცია ქვეყნის ეკონომიკაში 98 მილიარდ დოლარს აღემატება და ამ მაჩვენებლით თურქეთი მსოფლიოში მე - 14 - ე ადგილს იკავებს. აზერბაიჯანი 5,6 მილიარდი დოლარით 81 - ე ადგილზეა, სომხეთი 1,7 მილიარდი დოლარით 126 - ზე, ხოლო უკრაინა 5,5 მილიარდი დოლარით 83 - ზე. [7]

საქართველოს ეკონომიკის განვითარების ბოლო წლების დინამიკა გვიჩვენებს, რომ ტურისტული სერვისების განვითარება და სრულყოფა წარმოადგენს საქართველოს ეკონომიკის წინსვლის ერთ-ერთ პერსპექტიულ მიმართულებას. ამავე დროს უნდა ვაცნობიერებდეთ, რომ რისკები ტურიზმში ხასიათდება დიდი განფენილობით.

ისევე, როგორც ზოგადად ბიზნესში, ასევე საქართველოს ტურიზმის ინდუსტრიაშიც რისკების მართვის ერთ - ერთ ძირითად მიმართულებას წარმოადგენს ფინანსურ - სამეურნეო საქმიანობის სფერო. ფინანსური რისკების წარმოშობის ძირითადი მიზეზებია: საბრუნავი და საკრედიტო საშუალებების უკმარისობა, არასწორი საინვესტიციო პოლიტიკა, ინფლაცია, გაზრდილი ფინანსური ვალდებულებები და მომგებიანობის შემცირება. ფინანსური ხასიათის რისკებს ასევე შეიძლება მივაკუთვნოთ ტურისტული ობიექტების საქმიანობის სეზონურობა, ტუროპერატორების შერჩევის რისკი და სხვა.

რისკები ტურიზმში გაცილებით მეტია ვიდრე სამეწარმეო საქმიანობის სხვა სფეროებში. ეს განპირობებულია იმით, რომ თანამედროვე სამყაროში პოლიტიკური და ბუნებრივი რისკების გეოგრაფია მნიშვნელოვნად გაზრდილია, ხოლო ტურისტული კომპანიები მომსახურების განხორციელების პროცესში მოკლებული არიან მათი მინიმიზაციის და ნეიტრალიზაციის ქმედით ბერკეტებს.

საქართველოს ტურიზმის ინდუსტრია უაღრესად მონყვლადია იმ შიდა და გარე რისკებთან, რომელიც შეიძლება წარმოიშვას საზოგადოებრივი წესრიგის დარღვევის, პოლიტიკური არასტაბილურობის, ეპიდემიოლოგიური, ეკოლოგიური თუ სხვა ფორს - მაჟორული გარემოებების გამო. აღნიშნული რისკების რეალიზაციის შედეგად შეიძლება დაზარალდენ არა მარტო ტურისტული ობიექტები, არამედ მოქალაქეები, დამსვენებლები, ტურისტები და ექსკურსანტები.

აგრო ტურიზმს შეუძლია ეკონომიკური სარგებლის მოტანა როგორც მოსახლეობისათვის, ასევე მთლიანად ქვეყნისათვის. აგრო ტურიზმის ერთ - ერთი სახეობაა ღვინის ტურიზმი, რომელიც გულისხმობს ვენახების მონახულებას, რთველ-

ში მონაწილეობას, ღვინის დეგუსტაციასა და მის შექმნას. ჩვენს ქვეყანაში უკვე არიან მენარმეები ვინც ტურისტებს ამ მიზნით სთავაზობენ სასტუმრო სერვისს და აგროტურისტულ მომსახურებას.

საქართველოს ტურიზმის ინდუსტრიაში რისკების მენეჯმენტის ამალგების მიზნით, აუცილებელია ეფექტურად გამოვიყენოთ რისკების მართვის ისეთი ინსტრუმენტი როგორცაა რისკების დაზღვევა. რისკების დაზღვევა მოგვცემს საშუალებას, საქართველოს ტურიზმის ინდუსტრიაში შევამოციროთ რისკის დადგომის შედეგად დამდგარი ფინანსური ზარალების მოცულობა. ამავე დროს მნიშვნელოვანია რისკის დადგომის ალბათობის შემცირებაც, რაც შეიძლება განხორციელდეს რისკის მინიმიზაციის და ნეიტრალიზაციის გზით. მაგალითად: ინვესტიციების დივერსიფიკაცია ანუ მათი განთავსება არა ერთ, არამედ რამდენიმე ტურისტულ სანარმოში, ასევე ძალზედ ეფექტური ღონისძიებაა ხარჯების ლიმიტირება, რაც დაიცავს ტურისტულ ობიექტს გადახარჯებიდან და მისცემს საშუალებას იქონიოს საჭირო რაოდენობის საბრუნავი საშუალებები.

საქართველოში ტურისტული დაზღვევით ძირითადად იფარება რისკები, რომელიც გამომწვეულია მოგზაურობის დროს მომხდარი უბედური შემთხვევით ან ჯანმრთელობის მდგომარეობის უეცარი გაუარესებით, წინასწარ განსაზღვრული ლიმიტის ფარგლებში. ძირითად დაფარვასთან ერთად სამოგზაურო დაზღვევა ითვალისწინებს დაზღვეულის რეპატრიაციას მისი გარდაცვალების შემთხვევაში, თავდგმურის მგზავრობის ხარჯების ანაზღაურებას, ვადამდე ადრე დაბრუნებას, ბარგის დაკარგვას, რეისის გადადებასთან დაკავშირებული სასტუმროს ხარჯების ანაზღაურებას, დაჯავშნილი ავიაბილეთის გამოყენებაზე უარის თქმას ან დაგეგმილი მოგზაურობის ჩაშლას მნიშვნელოვანი მიზეზით, ტურისტული სააგენტოს ან ტურისტის მიერ ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებების დარღვევით გამომწვეული ფინანსური ზიანის ანაზღაურებას. [11]

სამოგზაურო დაზღვევის ანდერატივების პროცესი არის მარტივი და პროდუქტის გაყიდვა უმეტესად ხდება ტურისტული სააგენტოების მიერ. დაზღვევა მოქმედებს მოგზაურობის პერიოდში.

საქართველოს ტურიზმის ინდუსტრიაში რისკების დაზღვევისათვის მნიშვნელოვანია გადაზღვევის მექანიზმის გამოყენება, როდესაც პირველადი მზღვეველი იღებს რისკებს და მის ნაწილს ან მთლიანად (თავისი ფინანსური მდგომარეობის გათვალისწინებით) გადასცემს სხვა მზღვეველებს

(გადამზღვეველებს) შეთანხმებული პირობებით. რაც მთელ მსოფლიოში წარმოადგენს სადაზღვევო კომპანიის პორტფელის მართვის ტრადიციულ და გავრცელებულ მექანიზმს.

საქართველოს სადაზღვევო ბაზრის მონაცემებით სამოგზაურო დაზღვევის სახეობაში 2019 წლის განმავლობაში გაფორმებული იყო 583,6 ათასი პოლისი, მოზიდულმა სადაზღვევო პრემიამ შეადგინა 8,5 მილიონი ლარი, ანაზღაურებულმა ზარალმა 1,1 მილიონი ლარი, სადაზღვევო ბაზრის სტრუქტურაში სამოგზაურო დაზღვევას ეკავა 1,36 პროცენტი. 2020 წელს გაფორმებული პოლისების რაოდენობამ შეადგინა 238,3 ათასი, მოზიდულმა სადაზღვევო პრემიამ 3,9 მილიონი ლარი, ანაზღაურებულმა ზარალმა 603,6 ათასი ლარი, სადაზღვევო ბაზრის სტრუქტურაში სამოგზაურო დაზღვევის წილი იყო 0,59 პროცენტი. 2021 წლის 9 თვის მონაცემებით გაფორმებული პოლისების რაოდენობამ შეადგინა 212,8 ათასი, მოზიდულმა სადაზღვევო პრემიამ 4,2 მილიონი ლარი, ანაზღაურებულმა ზარალმა 209,2 ათასი ლარი, სადაზღვევო ბაზრის სტრუქტურაში სამოგზაურო დაზღვევას ეკავა 0,70 პროცენტი. [13]

ზემოაღნიშნული სტატისტიკური მაჩვენებლებიდან ჩანს, რომ ბოლო სამი წლის განმავლობაში საქართველოს სადაზღვევო კომპანიების მიერ სამოგზაურო დაზღვევის სახეობაში გაფორმებული პოლისების რაოდენობა, მოზიდული პრემიები, ანაზღაურებული ზარალები და სადაზღვევო ბაზრის სტრუქტურაში სამოგზაურო დაზღვევის ხვედრითი წილი შემცირდა, რაც კოვიდ პანდემიის შეზღუდვებით იყო გამოწვეული.

აგრო ტურიზმის განვითარებისათვის მნიშვნელოვანია აგროდაზღვევის განვითარებაც. აგროდაზღვევის სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში საქართველოს სადაზღვევო კომპანიების მიერ 2019 წელს მოზიდულია 9,6 მილიონი ლარი, 2020 წელს 13,4 მილიონი ლარი, 2021 წელს 15,5 მილიონი ლარი. ანაზღაურებული ზარალები კი შეადგენს 2019 წელს 8,8 მილიონ ლარს, 2020 წელს 11,7 მილიონ ლარს, 2021 წელს 11,6 მილიონ ლარს. [14]

დასკვნა

ტურისტული რისკების ეფექტური მენეჯმენტის მიზნით აუცილებელია ჩატარდეს რისკების იდენტიფიცირების პროცედურები. სიდენტიფიციკაციო პროცედურების შინაარსი უნდა გამომდინარეობდეს სტატისტიკური და ექსპერტული მონაცემების ანალიზიდან. ამავე დროს ყველა ნეგატიური მოვლენა რომელიც შეიძლება არსებობდეს ან წარმოიქმნას ტურიზმის ინდუსტრიაში არ შეიძ-

ლება მივაკუთნოთ რისკებს, ვინაიდან რისკების კლასიფიკაციას აქვს თავისი შინაარსი, რაც პირველ რიგში მისი შემთხვევეობიდან გამომდინარე დადგომის ალბათობით ხასიათდება და ფასდება.

ფინანსური რისკების წარმატებით მართვის მიზნით, საჭიროა ფინანსურ მენეჯმენტში დასაქმებული პერსონალი ფლობდეს ფინანსურ რისკების მართვაში სათანადო ცოდნასა და პრაქტიკულ უნარ - ჩვევებს. ფინანსური რისკების მართვის სფეროში დაგროვილი გამოცდილება შექმნის შესაძლებლობას ტურიზმის ბიზნესში დროულად მოხდეს წარმოქმნილი ფინანსური რისკების მინიმიზაცია, ნეიტრალიზაცია და ოპტიმალური გადაწყვეტილებების მიღება.

ტურისტული დაზღვევის, როგორც ზარალების მინიმიზაციის ინსტრუმენტის გამოყენება უნდა მოხდეს როგორც საზღვარგარეთ ისე ქვეყნის შიგნით მოგზაურობისას, რადგან შიდა ტურიზმი ტურისტული პოტენციალის ზრდის მნიშვნელოვანი ფაქტორია და ხელს უწყობს ტურიზმიდან მიღებული შემოსავლების ზრდას.

ტურისტულ დაზღვევაში რისკის მინიმიზაციის, სადაზღვევო ოპერაციების რენტაბელურობისა და ფინანსური მდგრადობის უზრუნველყოფის მიზნით მიზანშეწონილია გამოყენებულ იქნეს გადაზღვევის მექანიზმი. რაც მნიშვნელოვანია ქვეყნის რეიტინგისთვის და ტურისტული რესურსების მოსაზიდად.

აგრო ტურიზმის განვითარებისათვის მნიშვნელოვანია აგროდაზღვევის განვითარებაც. ამ მიზნით საჭიროა აგროდაზღვევის სახელმწიფო პროგრამის სრულყოფა სადაზღვევო პრემიის რისკის ადექვატურად განსაზღვრის მიზნით, ფერმერთა

ფინანსური ზარალის სრულფასოვნად ანაზღაურებისათვის, თუკი ფერმერის მიერ დაზღვეული მოვლენა გახდა მოსავლის დანაკლისის ან მოუსავლიანობის მიზეზი.

ტურისტული დაზღვევის ურთიერთობის სუბიექტებს შორის წარმოშობილი დავების/უთანხმოების შემთხვევაში საჭიროა გამოყენებულ იქნეს მედიაციის მექანიზმი, რომელიც უზრუნველყოფს სადაო საკითხების არასასამართლო გზით ურთიერთშეთანხმებით/მორიგებით დროულად დასრულებას. მედიაციის მექანიზმის გამოყენება ხელს შეუწყობს სადაზღვევო მომსახურებისადმი მომხმარებლის მხრიდან ადექვატური მოთხოვნებისა და მოლოდინის, აგრეთვე მომხმარებელზე ორიენტირებული და გამჭვირვალე მომსახურების ჩამოყალიბებას.

მაღალი რისკების გამო ტურიზმის ინდუსტრია ვენჩურული ინვესტიციებისთვის ხშირად შემთხვევითი ბარიერი ხდება. ის ნაკლებად განიხილება ვენჩურული კაპიტალის ბაზრის მონაწილედ. თუმცა დღეს ბევრ ტურისტულ საწარმოში შეიძლება ინოვაციური იდეების რეალიზაცია და ამ გზით ტურისტულ ბაზარზე წარმატების მოპოვება. ის საწარმოები სადაც არის კრეატიული გარემო და ინოვაციური მიდგომები შეიძლება გახდეს ვენჩურული დაფინანსების ობიექტი.

ბიზნეს გარემოს გაუმჯობესება ტურიზმში არის ამ სფეროში ინვესტიციების მოზიდვის უმნიშვნელოვანესი წინაპირობა. სრულყოფილი გარემო უზრუნველყოფს საქართველოში ამბიციური ამოცანის წარმატებით რეალიზაციას, რაც გულისხმობს საქართველოს რეგიონალურ საინვესტიციო ჰაბად გადაქცევას.

REFERENCES:

1. Aladashvili M., Tamarashvili T. Safety in Tourism, Tb. 2020;
2. Benidze N., Shonia N., Bitsadze J. Risks and Insurance, Tb. 2010;
3. Lazviashvili N. Risk Management, Tbilisi, 2010;
4. Risk and Crisis Management in Tourism Sector: Recovery from Crisis in the OIC Member Countries - COM-CEC COORDINATION OFFICE 2017;
5. Risk management in tourism, <https://novainfo.ru/article/1148>;
6. Rodoula H. Strategic Marketing in Tourism Services business & Economics, 2012;
7. Share of tourism in the economies of Georgia and the world, <https://forbes.ge/turizmis-tsili-saqarthvelo>;
8. Shatirishvili J., Kakashvili N. Insurance case, Tb. 2012;
9. Schwab K., Zahidi S. (2018) 10 Things You - and Your Government - Should Know about Competitiveness in the Fourth Industrial Revolution, [Online] 16 October;
10. Tourism and tourism economy, Textbook / Ed. Chudnovsky A.D. - M.: Ed. EKMOS;
11. Tsertsvadze A., Khantadze G., Vekua D. Insurance, Tb. 2016;
12. www.geostat.ge;
13. www.Insurance.gov.ge;
14. www.Insurance.org.ge.